

Leerkrachthandleiding Plus (start) Informatief

Les 1 - 5: 'Everest'

Inhoudsopgave

Overzicht 'Everest' – Angela Sangma Francis.....	5
OVERZICHT BIJ HET BOEK, LES 1-5.....	6
Les 1.....	8
Les 2.....	12
Les 3.....	14
Les 4.....	16
Les 5.....	18
Antwoorden teamboekje	21
Antwoorden toetsen	25

Overzicht 'Everest' – Angela Sangma Francis

Les	1-5
Bladzijde	8 t/m 75
Woorden van de week	hemelsbreed de variatie nederig
Lezen en team-opdrachten	<p>Woorden van de week: Betekenis opzoeken in het (spreek)-woordenboek. Teamwoordenboek aanvullen. Voorbeelden geven van het woord 'variatie'. Antoniemen bepalen.</p> <p>Lezen: <u>Verhelderen</u> Uitleggen hoe het boek is opgebouwd. Uitleggen wat de schrijfster bedoelt met 'Als gletsjers het kloppende hart zijn, dan zijn de rivieren de aderen.' <u>Vraag & antwoord</u> Uitleggen wat de verschillen en overeenkomsten zijn tussen het hindoeïsme en het boeddhisme. <u>Samenvatten</u> Oorzaak en gevolg van de klimaatverandering.</p>
Toets-opdrachten*	<p>Begrijpend lezen: 3 meerkeuzevragen 2 open vragen</p> <p>Woordenschat: 2 open vragen, 1 betekenisvolle zin, 2 meerkeuzevragen</p>
Schrijf-opdrachten	<p>Verslagen: Aanplakbiljet dat aanzet tot actie (klimaatverandering).</p>

***Toets:** Op de vierde dag wordt de toets afgenomen. De toets kent twee onderdelen: begrijpend lezen en woordenschat. De leerlingen maken de toets individueel en de toets wordt daarna gelijk nabesproken. Als meerdere leerlingen het verkeerde antwoord gekozen hebben, is het van belang om de denkstappen nog eens hardop voor te doen en in de week erna extra aandacht aan te besteden via modeling.

OVERZICHT BIJ HET BOEK, LES 1-5

'Everest' – Angela Sangma Francis

Waarom willen mensen in een ander land wonen? Is er overal voldoende drinkwater? Dit ongelooflijke mooie en prachtig geïllustreerde boek vertelt het verhaal van een magische plek, de hoogste plek ter wereld, de ultieme uitdaging voor bergbeklimmers, de woonplaats van Sagarmatha, de Godin van de Hemel... Hoe meet je een berg? En hoe word je bergbeklimmer? Waarom hebben Sherpa's minder last van de ijzige kou? Hoe hebben de sneeuwlotus, de sneeuwpanter en de jak zich aangepast aan de extreme omstandigheden? Bestaat de Verschrikkelijke Sneeuwman echt? Welkom in de wereld van de Mount Everest!

De lesdoelen van les 1-5:

'Everest' – Angela Sangma Francis Bladzijde 8 t/m 75	
Informatief: (Mount Everest/natuur)	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen hebben plezier tijdens het lezen. - De leerlingen kunnen aangeven waar de Mount Everest zich bevindt en wat deze bergketen zo bijzonder maakt.
Teamopdrachten	
Woordenschat:	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen kunnen de betekenissen van woorden in het woordenboek opzoeken. - De leerlingen kunnen voorbeelden geven van iets waar je variatie in kan aanbrengen. - De leerlingen kunnen bepalen of de woorden 'nederig' en 'arrogant' antoniemen zijn. - De leerlingen kunnen woorden voor het teamwoordenboek uit de tekst halen.
Lezen:	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen kunnen op basis van de voor- en achterkant voorspellen wat voor soort boek 'Everest' is en wat het schrijfdoel van de auteur is. - De leerlingen kunnen aan de hand van de tekst, afbeeldingen en de eigen voorkennis de inhoud van het boek voorspellen. - De leerlingen kunnen in eigen woorden uitleggen hoe het boek is opgebouwd. - De leerlingen kunnen de verschillen en overeenkomsten tussen het hindoeïsme en het boeddhisme benoemen. - De leerlingen kunnen in eigen woorden uitleggen wat de schrijfster bedoelt met 'Als gletsjers het kloppende hart zijn, dan zijn de rivieren de aderen.' - De leerlingen kunnen een samenvatting maken over de oorzaken en de gevolgen van klimaatverandering.
Schrijven:	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen kunnen een aanplakbiljet maken met hierop acties die kunnen bijdragen aan een beter klimaat.

Vorbereiding (voorafgaand aan les 1-5):

- Stel teams samen en bepaal de maatjes.
- Zet het digibordschema 'Everest' les 1-5* klaar.
- Hang de woordmuur op.
- Leg de teambakken klaar met daarin de leesboeken, de teamboekjes, memo's en de spiekbrieven.
- Leg een kist/doos klaar die kan dienen als schatkist voor de woordbonnen.
- Leg een beker klaar met daarin de lollystokjes waarop de namen van de leerlingen staan.
- Leg voldoende woordbonnen klaar.
- Leg nieuwe mappen klaar voor nieuwe teamwoordenboeken.
- Leg per team voldoende studiewijzers* klaar om het teamwoordenboek aan te vullen.
- Leg (spreek)woordenboeken klaar (teamopdrachten).
- Leg per team 1x de studiewijzer 'antoniemen' klaar*.
- Leg de kaart 'voorspellen met de dobbelsteen' en een dobbelsteen voor elk team klaar (les 1).
- Leg voor elk team een A3 poster klaar (les 1).
- Leg antwoordblad ABCD* met wasknijper klaar per leerling (les 4).
- Leg voor elk team een A3 poster klaar (les 5).

* Zie site: <http://successforall-nederland.nl>

Les	Woorden van de week	Blz.	Betekenis
1.	hemelsbreed	13	De afstand tussen twee punten gemeten in een rechte lijn.
2.	de variatie	18	De afwisseling, de verandering.
3.	nederig	38	Zo dat het lijkt alsof iemand zichzelf onbelangrijk vindt.

Les 1

Samenwerk vaardigheid:

- Door de teams te bepalen.

Lesdoel:

- De leerlingen kunnen op basis van de voor- en achterkant voorspellen wat voor soort boek 'Everest' is.
- De leerlingen kunnen aan de hand van de tekst, afbeeldingen en de eigen voorkennis de inhoud van het boek voorspellen.

Materialen:

- 'Everest', blz. 8 t/m 15
- Groepsvormingsactiviteit, nr. 12
- A3-papier en stiften/potloden
- A3 per team voor teamposter
- beker met lollystokjes (met alle namen van de leerlingen)
- per team de voorspelkaart en een dobbelsteen
- teamboekje
- teamwoordenboek
- woordmuur

INTRODUCTIE

"Vandaag starten we met Success for All op het plusniveau. Sommige onderdelen zijn nieuw en sommigen zijn hetzelfde zoals vorig jaar/de vorige periode, zoals de teamopdrachten. Natuurlijk gaan we vandaag starten met een nieuw boek. Voordat we met het boek gaan beginnen gaan we nieuwe teams vormen. Dit doen we door een poster te maken."

TEAMNAAM EN TEAMBOEKJE

Zie Groepsvormingsactiviteiten, nr. 12: 'Teamposter'

DDU

1. Uitleg. "Overleg met je team wat je leuk vindt om te doen of om te zien. Zijn er overeenkomsten? Dan kunnen jullie daar je teamnaam op baseren. Als je een naam bedacht hebt, gaan jullie een poster maken. Op die poster kun je zetten wat jullie gezamenlijke hobby's of interesses zijn. Ook is het handig om de teamnaam erop te zetten. Het is dus belangrijk dat jullie naar iets op zoek gaan wat jullie allemaal met elkaar gemeen hebben. Voordat we gaan overleggen, gaan we eerst afspreken hoe we dat gaan doen. Wie weet nog met welke stem je gaat overleggen?" **DDU. Geef kort tijd om na te denken te overleggen met maatje en geef dan een beurt.** "Je overlegt met je overlegstem of fluisterstem. Een overlegstem is een zachte stem, je maatje en je team kunnen je stem dan horen, maar de rest van de klas niet. Ga nu in je team overleggen wat jullie de afgelopen tijd hebben gedaan. We spreken af dat we om de beurt praten en we zorgen ervoor dat iedereen aan de beurt komt. Als iedereen de beurt heeft gehad, ga je nadenken over wat jullie allemaal hetzelfde hebben en dat schrijf je dan in het midden. Maak er een cirkel omheen. Als er iets is wat jij alleen gedaan hebt en je teamleden niet dan schrijf je dat in je eigen hoek (cirkel). Voor het bedenken van jullie teamnaam en yell kijk je goed naar wat in de middelste cirkel staat, dat helpt bij het bedenken van een echte teamnaam."

tijd

20 minuten

///

2. Bespreken van de teamnamen. Geef van elk team een leerling de beurt (b.v. met lollystokjes of nummers) om de naam te zeggen en hoe ze daarop gekomen zijn, waardeer de originaliteit en of het een echte teamnaam is.

3. Schrijver van de dag/week. "Overleg wie van jullie de schrijver van de dag/week wordt. Die schrijft deze dag/week de punten in het teamboekje bij week 1 (les 1-5) en hij of zij noteert straks ook alle teamantwoorden in het teamboekje."

4. Teamlijst. “In jullie teambakje ligt een teamboekje met daarin een teamlijst. Deze vinden jullie na de taakbrief van elke week. Op de teamlijst noteert de schrijver de punten die het team verdient als er goed samengewerkt wordt. Iedere week bepalen jullie per team aan welke vaardigheid jullie willen werken. Overleg in je team aan welk doel jullie deze week extra aandacht willen besteden en schrijf dat op in het teamboekje op de teamlijst van week 1.”

5. Taakverdeling. “Nieuw in de plusversie van Success for All is het formulier ‘Taakverdeling’. De opdrachten in de plusversie worden steeds uitgebreider. Vaak moeten jullie langer nadenken over een opdracht of moeten jullie meerdere opdrachten maken op één dag. Het is dan handig om de taken te verdelen. Tijdens het lezen plakt het ene teamlid bijvoorbeeld alleen memo’s op aanwijzingen die helpen om het antwoord geven op een onderdeel van een vraag, en het andere teamlid let op aanwijzingen om een ander deel van de vraag te beantwoorden. Zo werk je wel samen aan een opdracht, maar verdeel je de verantwoordelijkheden. Daarbij is het natuurlijk wel belangrijk dat jullie dit uiteindelijk samenbrengen tot één antwoord en dat iedereen ook weet wat het uiteindelijke antwoord is en weet hoe jullie tot de antwoorden gekomen zijn. Nadat jullie tijdens les 2 de opdrachten van de week goed hebben doorgelezen overleggen jullie wie wat gaat doen en de schrijver van de dag/week noteert dit op het formulier. Het is dus nog wel steeds de bedoeling dat er veel overlegd gaat worden voordat de antwoorden in het teamboekje geschreven worden.”

///

6. Afronding. “Elk team krijgt van mij (10) punten voor ‘Maak de opdracht af’ omdat het elk team gelukt is een echte teamnaam te bedenken en een samenwerkvaardigheid te bepalen. Aan het einde van de les mag ieder team de punten optellen en tijdens les 5 beslissen we wat de beloning wordt voor het team van de week.”

VOORSPELLEN EN DOEL VAN DE SCHRIJVER

Doel: De leerlingen kunnen op basis van de voor- en achterkant voorspellen waar het boek over gaat en wat het schrijfdoel van de auteur is.

1. Uitleg. “Het boek waar we vandaag mee gaan beginnen heet ‘Everest’. Ik heb al wel eens van deze naam gehoord en als ik naar de kaft kijk, zie ik een witte berg.” **Lees de tekst op de achterkant van het boek hardop voor.** “De Mount Everest is dus de hoogste berg van de wereld. Dat is een leuk weetje. Maar blijkbaar is er genoeg informatie over deze berg te vertellen om een heel boek te vullen. De titel van dit boek heeft de naam van deze berg. Alleen het woordje ‘Mount’ is weggelaten. Waarom zou de schrijver dit woordje hebben weg gelaten? En wat weten jullie al over de Mount Everest?” **GH. Geef tijd voor overleg bepaal via het trekken van een lollystokje/nummer wie een beurt krijgt. Waardeer het actieve luistergedrag en leg uit dat het team daarom de punten krijgt.** “Mount is een afkorting van ‘mountain.’ In het Engels betekent dit ‘berg’. Misschien vond de schrijfster het niet nodig om dit nog eens te noemen. Of vond ze ‘Everest’ veel cooler klinken. We gaan de komende week meer leren over de Mount Everest. Je zult ontdekken dat deze berg ontzettend belangrijk is voor de natuur en voor heel veel mensen op de wereld.”

GH

///

2. Opdracht. “Ieder team gooit met de dobbelsteen en kijkt op de kaart (informatief) welke opdracht bij het aantal ogen van de dobbelsteen hoort. Bekijk de voor- en achterkant van het boek en kijk of je aanwijzingen kunt vinden waar dit boek over gaat. Overleg wat jullie teamantwoord is. Zorg ervoor dat iedereen dat teamantwoord kan geven. Als je klaar bent, kun je nog eens met de dobbelsteen gooien en een volgende vraag gaan opzoeken in het boek.”

GH

///

Geef tijd om te bladeren in het boek, te overleggen en te komen tot teamantwoorden. Geef willekeurige beurten en schrijf de belangrijkste voorspellingen op en waardeer de antwoorden met punten. “We gaan na les 5 kijken wat we goed voorspeld hebben en wat toch anders is dan dat we nu denken.”

DDU

3. Schrijversdoel. “De schrijvers hebben het boek geschreven met een bepaald doel, wat willen de schrijvers met dit boek bereiken denk je?” **DDU.** “Dit boek is vooral geschreven om de lezer te informeren, om de lezer iets te leren. Daarnaast wil de schrijfster ons ook gaan motiveren. Waartoe ons ze wil motiveren, zullen we aan het einde van het boek ontdekken.”

tip *Laat de leerlingen een voorspelling maken over het motiverende schrijfdoel.*

WOORDEN VAN DE WEEK

Doel: De leerlingen kunnen de betekenissen van (spreek)woorden in de tekst in het woordenboek opzoeken en de leerlingen kunnen woorden voor het teamwoordenboek uit de tekst halen.

- 1. Modeling.** “In het teamboekje zie je bij de taakbrief van les 1-5 een deel van de woorden van de week al staan. Ik schrijf het eerste woord van de week op de woordmuur: ‘hemelsbreed.’ Ik ken de betekenis van het woord niet precies, maar ik ken wel delen van het woord; ‘hemel’ en ‘breed’. Misschien heeft het daar mee te maken. Bespreek met je maatje/team wat jij denkt dat dit woord betekent. Luister actief naar de ander zodat je goed hoort wat je maatje/teamlid zegt, want straks geef ik een beurt en dan moet jij misschien vertellen wat jullie besproken hebben.”
- GH** **Geef tijd voor overleg over (één van) de woorden en bepaal via het trekken van een lollystokje/nummer wie een beurt krijgt. Waardeer (ook bij een fout antwoord) het actief luistergedrag en leg uit dat het team daarom de punten krijgt.**
- Noteer de suggesties op de woordmuur.**
- **2. Opdracht.** “Bij de teamopdrachten moeten jullie bij het woord ‘de variatie’ voorbeelden bedenken. Bij het woord ‘nederig’ moeten jullie de studiewijzer ‘antoniemen’ gebruiken om erachter te komen of ‘arrogant’ een antoniem is van ‘nederig’. Maar wat zijn antoniemen eigenlijk?”
- GH** **Geef tijd voor overleg over (één van) de woorden en bepaal via het trekken van een lollystokje/nummer wie een beurt krijgt. Waardeer (ook bij een fout antwoord) het actief luistergedrag en leg uit dat het team daarom de punten krijgt.** “Het woord ‘antoniem’ lijkt op het woord ‘synoniem’. Synoniemen zijn woorden met dezelfde betekenissen en antoniemen zijn woorden met tegenovergestelde betekenissen.
- Ook gaan jullie weer de woorden van de week verder aanvullen door voor zes woorden een studiewijzer in te vullen en zo jullie eigen teamwoordenboek aan te leggen. Je kunt altijd de studiewijzer ‘woord en betekenis’ gebruiken, maar als er een andere studiewijzer is die beter bij het woord past, dan mogen jullie deze natuurlijk ook gebruiken. Denk bijvoorbeeld aan de studiewijzers ‘synoniemen’, ‘hoort bij, want...’, of ‘mijn beroep is...’”
- tip** *Laat de verschillende studiewijzers zien op het digibord en noem eventueel voorbeelden.*
- “Als ik straks ga voorlezen kunnen jullie memo’s plakken op woorden waarvan je de betekenis niet kent. Vervolgens overleg je met het team welke woorden jullie het meest relevant vinden voor het teamwoordenboek. Probeer zo veel mogelijk verschillende woorden te vinden. Zelfstandige naamwoorden, bijvoeglijke naamwoorden, bijwoorden, maar denk bijvoorbeeld ook aan begrippen die vallen onder figuurlijk taalgebruik. Tijdens les 2 en 3 kunnen jullie de studiewijzer invullen en de andere opdrachten maken die horen bij de woorden van de week.”

VOORLEZEN

- 1. Voorlezen: bladzijde 8 t/m 15.**
- tip** *Sta eventueel stil bij woorden waarvan de betekenis mogelijk niet bekend is bij de leerlingen (door te modelleren). Op die woorden kunnen de leerlingen een memo bij plakken tijdens het lezen. Voorbeelden van woorden voor het in het teamwoordenboek zijn ‘verrijst’ (blz. 8 - ook voorkomend in het boek ‘Een wereld vol steden’), ‘landmeter’ (blz. 12) en/of ‘waarnemer’ (blz. 15).*
- GH/DDU** *Vraag aan de leerlingen waarom sommige woorden dikgedrukt zijn.*
- Antwoord: de betekenissen van deze woorden staan achter in het boek bij de woordenlijst.*
- tijd** 10 minuten

AFRONDING

- GH** **1. Woordmuur.** Schrijf de overige woorden die bij deze les horen op de woordmuur. Vraag aan de teams of ze zelf ook al woorden gevonden hebben die ze in het teamwoordenboek willen zetten. Bespreek deze woorden en bepaal samen met de groep of het woorden zijn die op de woordmuur geschreven moeten worden omdat ze belangrijk zijn om te onthouden.
- ///** **Waardeer antwoorden met gebruik van argumenten met punten. Bespreek met de leerlingen**
- GH** **of ze woorden tegen zijn gekomen die een betekenis hebben die anders is dan in het**

woordenboek omschreven staat. Stimuleer de discussie waarom dit mogelijk zo is (het wordt letterlijk/figuurlijk gebruikt, het gaat om een andere betekenis, etc.)

terugblik

- nieuwe teams en samenwerkvaardigheid
- voorspellen
- woorden van de week
- voorlezen
- punten en feedback

voortuitblik

- woorden van de week
- teamopdrachten

Les 2

Lesdoel:

- De leerlingen kunnen in eigen woorden beschrijven hoe het boek 'Everest' is opgebouwd.
- De leerlingen kunnen verschillen en overeenkomsten benoemen tussen het hindoeïsme en het boeddhisme.

Materialen:

- 'Everest', blz. 16 t/m 27
- teamboekje, les 1-5
- voor ieder team een mapje dat kan dienen als teamwoordenboek
- per team 1x de studiewijzer 'antoniemen'
- spiekbrieven 'verhelderen' en 'vraag & antwoord'

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

terugblik

- samenwerkvaardigheid
- woorden van de week
- teamopdrachten

vooruitblik

- woorden van de week
- teamopdrachten

WOORDEN VAN DE WEEK

Doel: De leerlingen kunnen woorden voor het teamwoordenboek uit de tekst halen, aangeven wat de betekenis is van 'hemelsbreed', kunnen aangeven of 'nederig' en 'arrogant' antoniemen zijn en kunnen voorbeelden bedenken bij het woord 'variatie'.

1. Uitleg. "Tijdens les 1 hebben we de eerste woorden op de woordmuur geschreven. Let vandaag weer goed op of je woorden tegenkomt die jullie willen gebruiken voor je teamwoordenboek en waarmee we de woordmuur kunnen aanvullen."

tip *Als de leerlingen nog niet bekend zijn met het begrip 'antoniemen', verhelder dit dan d.m.v. GH.*

LEZEN EN TEAMOPDRACHTEN

Doel: De leerlingen kunnen in eigen woorden beschrijven hoe het boek 'Everest' is opgebouwd en de overeenkomsten en verschillen benoemen tussen het hindoeïsme en het boeddhisme.

1. Leesdoel. "Vandaag zouden jullie kunnen beginnen met de opdrachten die horen bij de woorden van de week. Maar jullie kunnen ook beginnen met de opdrachten die horen bij het begrijpend lezen-deel. Het boek 'Everest' is op een bijzondere manier opgebouwd. De schrijfster heeft er een structuur ingebracht, zodat jullie het boek makkelijker kunnen lezen en begrijpen. Jullie gaan in eigen woorden uitleggen hoe de schrijfster het boek heeft opgebouwd. We weten inmiddels dat de Mount Everest op de grens van Tibet en Nepal ligt. In dit gebied zijn de twee belangrijkste godsdiensten het hindoeïsme en het boeddhisme. Jullie gaan straks onderzoeken wat de overeenkomsten zijn tussen deze twee godsdiensten, en wat de verschillen. Maar misschien weten jullie hier zelf al iets over. Overleg met je team wat je al weet over deze twee godsdiensten." **Geef tijd voor overleg over (één van) de woorden en bepaal via het trekken van een lollystokje/nummer wie een beurt krijgt. Waardeer (ook bij een fout antwoord) het actief luistergedrag en leg uit dat het team daarom de punten krijgt.**

2. Teamopdrachten. Plannen van de opdrachten. "Lees de opdrachten met elkaar goed door en overleg hoe je dit als team gaat aanpakken. Schrijf de taakverdeling op en houd elkaar goed op de hoogte. Na het lezen vergelijk je de memo's met je maatje en samen met het team ga je verder met de teamopdrachten."

tip *Als er tijd over is, laat de leerlingen dan meer informatie over beide godsdiensten opzoeken.*

4. Zelfstandig lezen: blz. 16 t/m 27, memo's plakken op aanwijzingen die kunnen helpen bij de teamopdrachten.

tijd 10 minuten

klaar	woorden van de week
	5. Maatjeswerk: memo's vergelijken en aan elkaar uitleggen waarom dit een belangrijke aanwijzing is.
tijd	<u>10 minuten</u>
klaar	duolezen: blz. 24 t/m 26
	6. Teamopdrachten. Uitvoeren van de opdrachten.
tijd	<u>20 minuten</u>
GH	7. Groep. Laat de teams vertellen wat de verschillen en overeenkomsten zijn tussen het hindoeïsme en het boeddhisme. Stimuleer de leerlingen om het te bewijzen met aanwijzingen in de tekst. Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten.
///	
tip	<i>Verhelder samen het woord 'verlichting' in deze context. Dit is een homoniem (een woord met meerdere betekenissen).</i>

AFRONDING

GH	1. Samenwerken. Geef de teams tijd voor overleg en noem een nummer en laat die leerling vertellen hoe de planning en de samenwerking gegaan is tijdens het maken van de opdrachten. Bespreek waar een antwoord aan moet voldoen om het volledige aantal punten te halen. Vraag welk samenwerkdoel de teams voor zichzelf bepaald hebben en op welke wijze dit hen helpt om de teamopdrachten goed te maken. Laat de andere teams Tips en Tops geven. Teams die een opdracht af hebben kunnen die opdracht voor beoordeling inleveren.
GH	2. Woordmuur. Schrijf de woorden die bij deze les horen op de woordmuur. Vraag aan de teams of ze zelf ook woorden gevonden hebben die ze in het teamwoordenboek willen zetten. Bespreek deze woorden en bepaal samen met de groep of het woorden zijn die op de woordmuur geschreven moeten worden omdat ze belangrijk zijn om te onthouden. Waardeer antwoorden met gebruik van argumenten met punten.
///	
terugblik	<ul style="list-style-type: none"> - woorden van de week - teamopdrachten - punten en feedback
voorblik	<ul style="list-style-type: none"> - woorden van de week - teamopdrachten

Les 3

- Lesdoel:**
- De leerlingen kunnen in eigen woorden uitleggen wat de schrijfster bedoelt met 'Als gletsjers het kloppende hart zijn, dan zijn de rivieren de aderen.'
 - De leerlingen kunnen een samenvatting maken over de oorzaken en de gevolgen van klimaatverandering.
- Materialen:**
- 'Everest', blz. 28 t/m 43
 - teamboekje, les 1-5
 - spiekbrieven 'verhelderen' en 'samenvatten'
 - Brain Game naar keuze

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

terugblik

- woorden van de week
- teamopdrachten

vooruitblik

- woorden van de week
- teamopdrachten

WOORDEN VAN DE WEEK

Doel: De leerlingen kunnen woorden voor het teamwoordenboek uit de tekst halen.

1. Uitleg. "De afgelopen lessen hebben we de woordmuur aangevuld met een aantal nieuwe woorden. Vandaag maken we de woordmuur compleet. Een deel van de woorden staat al vast, maar de laatste woorden kiezen jullie zelf. Let tijdens het lezen dus weer goed op welke woorden jullie willen gebruiken voor de woordmuur en het teamwoordenboek."

LEZEN EN TEAMOPDRACHTEN

Doel: De leerlingen kunnen in eigen woorden uitleggen wat de schrijfster bedoelt met 'Als gletsjers het kloppende hart zijn, dan zijn de rivieren de aderen.' en een samenvatting maken over de oorzaken en de gevolgen van klimaatverandering.

- tip**
- 1. Opdrachten.** "Vandaag lezen we verder over de Mount Everest en gaan we weer een stukje hoger, we zijn inmiddels op 3 kilometer hoogte!"
- Besprek met de leerlingen hoe hoog/ver drie kilometer is.*
- "Op bladzijde 34 maakt de schrijfster gebruik van beeldspraak. Ze zegt: 'Als gletsjers het kloppende hart zijn, dan zijn de rivieren de aderen.' Jullie gaan straks overleggen wat de schrijfster hiermee bedoelt. Jullie schrijven dit in eigen woorden op in het teamboekje. Iedereen moet straks weten wat het antwoord is. Ook gaan jullie een korte samenvatting schrijven over de oorzaken en de gevolgen van de klimaatverandering. Na het werken aan de teamopdrachten gaan we bespreken hoe dit is gegaan."
- tip**
- Stimuleer de leerlingen om samen te werken aan opdrachten en elkaars kennis en vaardigheden in te schakelen en dus niet slechts individueel aan verschillende opdrachten te werken.*
- 2. Zelfstandig lezen:** blz. 28 t/m 43, memo's plakken bij aanwijzingen die helpen om de vragen te beantwoorden of om de karakterschetsen aan te vullen.
- tip**
- Vandaag is er veel tekst te lezen. Lees eventueel blz. 30 t/m 33 en blz. 40 t/m 43 voor.*
- tijd**
- 10 minuten
- klaar**
- woorden van de week
- 3. Maatjeswerk:** memo's vergelijken en aan elkaar uitleggen waarom dit een belangrijke aanwijzing is.
- tijd**
- 10 minuten
- klaar**
- duolezen: blz. 42 en 43
- 4. Team. Uitvoeren van de teamopdrachten.**

tijd 10 minuten
GH 5. Groep. Laat de teams vertellen wat de schrijfster bedoelt met 'Als gletsjers het kloppende hart zijn, dan zijn de rivieren de aderen.' en laat de teams hun samenvatting voorlezen. Stimuleer de leerlingen om ieder antwoord te bewijzen met aanwijzingen in de tekst.
/// Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten.

AFRONDING

GH 1. Samenwerken. Geef de teams tijd voor overleg en noem een nummer en laat die leerling vertellen hoe de planning en de samenwerking gegaan is tijdens het maken van de opdrachten. Bespreek waar een antwoord aan moet voldoen om het volledige aantal punten te halen. Vraag welk samenwerkdoel de teams voor zichzelf bepaald hebben en op welke wijze dit hen helpt om de teamopdrachten goed te maken. Laat de andere teams Tips en Tops geven. Teams die een opdracht af hebben kunnen die opdracht voor beoordeling inleveren.

GH 2. Woordmuur. Schrijf de woorden die bij deze les horen op de woordmuur. Vraag aan de teams met welke woorden ze de woordmuur compleet willen maken. Zorg dat de woordmuur vandaag volledig ingevuld is. Waardeer antwoorden die de teams geven met gebruik van argumenten met punten.
///

terugblik - teamopdrachten
 - woorden van de week
 - punten en feedback

vooruitblik - toets
 - introductie schrijfoopdracht

spel Brain Game naar keuze

Les 4

Lesdoel: - De leerlingen leren n.a.v. het bespreken van de toets hoe ze informatie uit een tekst kunnen halen.

Materialen: - 'Everest', blz. 44 t/m 59
- toetsboekje, week 1 (les 4)
- antwoordblad ABCD met wasknijper
- Brain Game naar keuze

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

terugblik - teamopdrachten
- woorden van de week

vooruitblik - toets
- voorbereiding op de schrijfopdracht

WOORDEN VAN DE WEEK

1. Oefenen voor de toets. De leerlingen kunnen zich voorbereiden op de toets door de betekenis van de woorden nog even door te nemen. Dit kan met het teamboekje of met de woordmuur.

tijd 5 minuten

TOETS

Doel: De leerlingen leren n.a.v. het bespreken van de toets hoe ze informatie uit een tekst kunnen halen.

1. Zet de leerlingen in toetsopstelling.
2. Lees de vragen uit het toetsboekje voor. Geef uitleg bij de vragen, o.a. door duidelijk aan te geven wat de bedoeling is van een vraag.
3. Zelfstandig lezen: blz. 44 t/m 55 en maken van de toetsvragen.

tijd 30 minuten
klaar memo's plakken, woorden van de week afmaken, stillezen

4. Bespreken van de vragen. "Je krijgt van mij een blad met daarop de letters ABCD. We gaan de vragen bespreken en elke keer als ik de vraag voorgelezen heb, kijk je of je gekozen had voor antwoord A, B, C of D. Heb je voor B gekozen dan zet je de wasknijper op B. Koos je voor C dan doe je de wasknijper op die letter. Daarna doen we op mijn teken het bordje omhoog." Lees de eerste vraag voor en vraag aan de leerlingen om de wasknijper op de letter van hun antwoord te zetten. Kijk of de (bijna alle) leerlingen het goede antwoord hebben en ga dan door. Als er veel verschillende antwoorden gegeven zijn, model dan de stappen die de leerlingen hadden moeten maken om tot het juiste antwoord te komen.

→ *Haal de toetsen op en zet de resultaten in de scorelijst weektoets.*

VOORLEZEN

1. Lees bladzijde 56 t/m 59 voor.

tijd 5 minuten

VOORBEREIDING OP DE SCHRIJFOPDRACHT

Doel: De leerlingen kunnen een aanplakbiljet maken met hierop acties die kunnen bijdragen aan een beter klimaat.

DDU **1. Ophalen van kennis.** "Misschien heb je wel eens van de slogan 'een beter klimaat begint bij jezelf' gehoord. Wat wordt hiermee bedoeld?" **DDU.**
2. Opdracht. "Morgen gaan jullie een poster maken. Deze poster moet mensen motiveren om beter om het klimaat te denken. Je wilt dat mensen actie gaan ondernemen! Overleg nu in je team wat jij en andere mensen kunnen doen om de klimaatverandering tegen te gaan. Schrijf dit op in een woordweb."

tijd 10 minuten
klaar informatie opzoeken over klimaatverbetering
/// **Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten.**

AFRONDING

terugblik

- toets
- voorspellen
- voorbereiding op de schrijfpdracht
- punten en feedback

vooruitblik

- afmaken teamopdrachten
- schrijfpdracht
- terugblik op de voorspelling
- inleveren van teamwoordenboek
- team van de week

spel **Brain Game naar keuze**

Les 5

Lesdoel: - De leerlingen kunnen een aanplakbiljet maken met hierop acties die kunnen bijdragen aan een beter klimaat.

Materialen:

- 'Everest', blz. 60 t/m 73
- teamboekje, les 1-5
- per team een A3
- teken- en/of knutselmateriaal

TERUGBLIK/VOORUITBLIK

terugblik

- toets
- voorbereiding op schrijfofdracht

vooruitblik

- afmaken teamopdrachten
- schrijfofdracht
- terugblik op de voorspelling
- inleveren teamboekjes en teamwoordenboek
- team van de week

TEAMOPDRACHTEN: AANPLAKBIJET

Doel: De leerlingen kunnen een aanplakbiljet maken met hierop acties die kunnen bijdragen aan een beter klimaat.

tip **1. Zelfstandig lezen/voorlezen: blz. 60 t/m 73.**
Bespreek met de leerlingen hoe hoog 8.600 meter eigenlijk is.

DDU **2. Ophalen van kennis.** "Tijdens les 4 hebben jullie nagedacht over oplossingen voor de klimaatverandering. Welke acties hebben jullie bedacht om het klimaat te kunnen verbeteren?"

tip **3. Opdracht.** "Straks gaan jullie eerst op zoek naar informatie. Want pas als jullie weten wat de oorzaken zijn van de klimaatverandering, kun je oplossingen bedenken. Probeer minimaal vijf acties te bedenken die kunnen helpen om het klimaat te verbeteren. Bespreek dan goed hoe jullie dit het beste vorm kunnen geven op een poster. Het moet natuurlijk wel de aandacht trekken!"

tijd *Kijk eventueel samen de filmpjes over klimaatverandering van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat op YouTube.*

klaar 30 minuten

/// de poster extra laten opvallen door kleur en tekstwolken toe te voegen

/// **Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten.**

tip **4. Presenteren van de posters.** "Jullie gaan nu als team de poster presenteren aan de groep. Overleg hoe jullie dat gaan doen en zorg ervoor dat iedereen antwoord kan geven op vragen van de groep." **Laat de teams de poster presenteren. Laat de groep vragen stellen en Tips & Tops geven. De teams kunnen deze tops inzetten voor het samenwerkdoel voor de komende week. De schrijver van de dag/week schrijft deze op in de taakbrief van komende week.**

tijd 10 minuten

/// **Teamdoel samenwerkingvaardigheid bereikt: punten.**

tip *Noteer in welke mate het de teams gelukt is om aan de eisen van de schrijfofdracht te voldoen.*

TERUGBLIK OP VOORSPELLEN

Doel: De leerlingen kunnen op basis van de kennis die ze opgedaan hebben de voorspellingen beoordelen en aanvullen.

1. Uitleg. "We zijn aan het eind gekomen van het boek 'Everest'. Met de dobbelsteen hebben we allerlei voorspellingen gedaan over het boek. Vandaag gaan we onze voorspellingen controleren. Voorspellingen kunnen uitkomen, maar het is natuurlijk helemaal niet raar dat ze

soms ook niet uitkomen. De schrijvers kunnen je bijvoorbeeld op een verkeerd been hebben gezet.”

GH
/// **2. Opdracht.** “We gaan eerst kijken naar de ‘voorkant’. We hebben voorspeld dat het boek gaat over *(vul aan wat het antwoord van de groep was)*. Nu we al vijf dagen in het boek hebben gelezen weten we nu meer over de inhoud van het boek. Hebben we het juist voorspeld?” **Evalueer samen met de leerlingen de voorspelling en geef punten voor juiste argumenten om het zo te laten, aan te vullen en/of te veranderen.**

GH
/// *(vul aan wat het antwoord van de groep was)*. Klopt dit met wat we nu gelezen en gezien hebben?” **Evalueer samen met de leerlingen de voorspelling en geef punten voor juiste argumenten om het zo te laten, aan te vullen en/of te veranderen. Ga zo alle punten van de voorspelling langs en laat de teams overleggen welke argumenten ze hebben om iets te veranderen of de voorspelling zo te laten staan.**

tip *Als leerlingen moeite hebben met het vinden van argumenten, model dan voorbeelden van argumenten op basis van aanwijzingen in het boek.*

/// **3. Afronding.** “Welke informatie is je bijgebleven over de Mount Everest? Wat heb je geleerd? Vertel het aan je team.” **Geef tijd voor overleg en bepaal via het trekken van een lollystokje/nummer wie een beurt krijgt. Waardeer het actief luistergedrag en leg uit dat het team daarom de punten krijgt.**

AFRONDING

1. Woorden van de week. “Deze week hebben jullie weer zelf woorden uit de tekst gehaald voor de woordmuur. Dit zijn de woorden die we in elk geval willen onthouden. Daarnaast hebben jullie zes woorden uitgekozen voor het teamwoordenboek. Dit kunnen toevallig dezelfde woorden zijn als de woorden die we samen hebben gekozen voor de woordmuur.”

2. Inleveren teamwoordenboek en teamboekje. “Het teamwoordenboek en het teamboekje leveren jullie vandaag in. Als ik het heb nagekeken, kunnen jullie er nog punten voor krijgen.”

GH
/// **3. Terugblik.** “Ik zag teams heel goed samenwerken. Ik kon echt zien dat ... en ... (noem namen teams) elkaar goed hielpen. Deze week hebben de schrijvers de punten bijgehouden op de teamlijsten. Tel de punten bij elkaar op en bedenk wat er deze week goed ging in het team als je denkt aan het samenwerken.” **Geef willekeurige beurten en waardeer het antwoord met punten.** “Deze punten hebben jullie verdiend omdat je goed hebt samengewerkt: jullie hebben goed naar elkaar geluisterd en elkaar goed geholpen.”

Bedenk met elkaar wat het team met de meeste punten mag doen als ‘team van de week’. Ieder team telt de punten op. Tijdens de volgende les kunnen hier nog de punten voor de teamopdrachten en het teamwoordenboek bij komen (indien nagekeken). Het team dat dan de meeste punten heeft is het ‘team van de week.’

3. Vooruitblik. “De volgende keer lezen we een nieuw boek.”

Antwoorden teamboekje
LES 1-5

LES 1-5

Punten bij opdrachten bij de woorden van de week (woordenboek)	
Opdracht 1	Per woord:
10 punten	<ul style="list-style-type: none"> Het antwoord is correct Het antwoord is compleet (met herhaling van het woord) <p>Voorbeeld: Hemelsbreed is een afstand tussen twee rechte lijnen gemeten.</p>
9 punten	<ul style="list-style-type: none"> Het antwoord is correct Het antwoord is niet compleet (zonder herhaling van het woord) <p>Voorbeeld: Een afstand tussen twee rechte lijnen gemeten.</p>
8 punten	<ul style="list-style-type: none"> Het antwoord is correct Het antwoord is niet compleet (zonder herhaling van het woord en met slechts een deel van de betekenis) <p>Voorbeeld: Een afstand (tussen twee lijnen).</p>
Opdracht 2	Voorbeelden (100 punten in totaal)
	<p><i>Ter beoordeling van de leerkracht.</i></p> <p>Bijvoorbeeld: variatie in eten, variatie in thema's, variatie in muziek, variatie in boeken, enz.</p>
Opdracht 3	Antoniemen (100 punten in totaal)
	<p>Betekenis nederig: Zo dat het lijkt alsof iemand zichzelf onbelangrijk vindt. Eenvoudig, niet bijzonder.</p> <p>Betekenis arrogant: Dat je jezelf heel goed en belangrijk vindt en als je op anderen neerkijkt.</p> <p>Nederig en arrogant zijn antoniemen, de betekenissen zijn tegenovergesteld.</p>
Opdracht 4	Per woord in het teamwoordenboek (max. 120 punten in totaal)
20 punten	<ul style="list-style-type: none"> De betekenisvolle zin is compleet en geeft de betekenis van het woord goed weer/de illustratie maakt duidelijk wat de betekenis van het woord is en ziet er verzorgd uit De betekenis is goed en duidelijk omschreven Het woord is goed geschreven en het basiswoord is gevonden
15 punten	<ul style="list-style-type: none"> De betekenisvolle zin is compleet en geeft de betekenis van het woord goed weer/de illustratie maakt duidelijk wat de betekenis van het woord is en ziet er verzorgd uit. De betekenis is goed en duidelijk omschreven óf het woord is goed geschreven en het basiswoord is gevonden
10 punten	<ul style="list-style-type: none"> De betekenisvolle zin is compleet en geeft de betekenis van het woord goed weer/de illustratie maakt duidelijk wat de betekenis van het woord is en ziet er verzorgd uit óf de betekenis is goed en duidelijk omschreven en het woord is goed geschreven en het basiswoord is gevonden
5 punten	<ul style="list-style-type: none"> De betekenis is goed en duidelijk omschreven óf het woord is goed geschreven en het basiswoord is gevonden

Antwoorden bij de teamvragen – Verhelderen (max. 100 punten)	
Opdracht 1	Beschrijf in eigen woorden hoe het boek 'Everest' is opgebouwd.
Aanwijzingen	<ul style="list-style-type: none"> Het boek bestaat uit vijf delen. - Inhoudsopgave blz. 6 en 7 Het begint met een inleiding. - Inhoudsopgave blz. 6 en 7 en blz. 8 Per hoofdstuk wordt er steeds verder de berg op gegaan. - blz. 17 (tot 3.000 meter), blz. 29 (3.000 meter en hoger), blz. 45 (5.400 meter en hoger) en blz. 61 (8.000 meter en hoger). Het boek eindigt met een woordenlijst.

Antwoorden bij de teamvragen – Vraag & antwoord (max. 100 punten)	
Opdracht 2	Vul de verschillen en overeenkomsten in over het hindoeïsme en het boeddhisme.
Aanwijzingen	<p>Verschillen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Bij het hindoeïsme geloven ze in goden, bij het boeddhisme niet. - blz. 22 Bij het hindoeïsme geloven ze in reïncarnatie. - blz. 22 Bij het boeddhisme volgen ze de wijze lessen van de heilige leider Boeddha. - blz. 22

	<ul style="list-style-type: none"> Bij het boeddhisme mediteren ze om hun geest leeg te maken en een staat van verlichting te bereiken. - blz. 22 <p>Overeenkomsten:</p> <ul style="list-style-type: none"> Beide zijn een belangrijke godsdienst in de regio rondom de Mount Everest. - blz. 22 Ze delen soms een tempel, zoals bij de rivier Kali Gandaki in Nepal. - blz. 23
--	---

Antwoorden bij de teamvragen – Verhelderen (max. 100 punten)	
Opdracht 3	Leg in eigen woorden uit wat de schrijfster bedoelt met ‘Als gletsjers het kloppende hart zijn, dan zijn de rivieren de aderen.’
Aanwijzingen	<ul style="list-style-type: none"> De schrijfster maakt gebruik van beeldspraak. Gletsjers zijn gigantische sneeuwriolen. Ze zijn voortdurend in beweging (blz. 34), net zoals je hart. Het hart pompt bloed door je lichaam. Het bloed in je lichaam stroomt door je aderen. Gletsjers pompen water rond dat ieder mens, iedere plant en ieder dier nodig heeft om te overleven. - blz. 34.

Antwoorden bij de teamvragen – Samenvatten (max. 100 punten)	
Opdracht 4	Schrijf een samenvatting over de klimaatverandering (oorzaak-gevolg).
<p>Samenvatting ‘klimaatverandering’ <i>Ter beoordeling van de leerkracht.</i> <u>Voorbeeld:</u> Oorzaken: In onze lucht zit CO₂ (koolstofdioxide). Deze stof zorgt ervoor dat warmte van de zon wordt vastgehouden. Door de landbouw (koeienmest), de industrie (fabrieken), het verkeer en energieopwekking komt er meer CO₂ in de lucht. Hierdoor worden er meer zonnestralen opgevangen en wordt het steeds warmer. We noemen dit het broeikas effect. Gevolgen: Dieren trekken naar andere plaatsen, omdat hier meer voedsel te vinden is (blz. 35). Ook kunnen er meer overstromingen plaatsvinden, omdat de gletsjers smelten (blz. 35). Op droge en hete plekken groeien gewassen nog minder goed. Veel planten zullen verdwijnen. Dat geldt ook voor diersoorten. (Filmpje YouTube ‘Klimaatverandering 0 Klimaatverandering in Nederland’).</p>	

Antwoorden bij de schrijfoopdracht (max. 100 punten per opdracht)	
100 punten	<ul style="list-style-type: none"> Alle stappen van het stappenplan zijn gevolgd. Elk teamlid had evenveel aandeel in het zoeken naar informatie, het bedenken van acties en het inrichten van de poster. Elk teamlid kon de bedachte acties onderbouwen en aangeven hoe het vormgegeven moest worden op de poster. De bronnen zijn betrouwbaar. De acties op de poster zijn motiverend. Interpunctie en spelling zijn correct. De woorden/zinnen zijn compleet en goed geschreven. De poster ziet er verzorgd uit.
90 punten	<ul style="list-style-type: none"> De meeste stappen van het stappenplan zijn gevolgd. Elk teamlid had evenveel aandeel in het zoeken naar informatie, het bedenken van acties en het inrichten van de poster. De bronnen zijn in zekere mate betrouwbaar. Interpunctie en spelling zijn correct. De woorden/zinnen zijn compleet en goed geschreven. De poster ziet er verzorgd uit.
80 punten	<ul style="list-style-type: none"> Een deel van de stappen van het stappenplan zijn gevolgd. De meeste teamleden hadden evenveel aandeel in het zoeken naar informatie, het bedenken van acties en het inrichten van de poster. De bronnen zijn in zekere mate betrouwbaar. Interpunctie en spelling zijn correct. De woorden/zinnen zijn compleet en goed geschreven. Interpunctie en spelling zijn veelal correct. De meeste woorden/zinnen zijn compleet en goed geschreven.

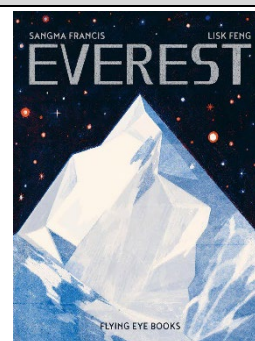

Antwoorden toets
Les 4

ANTWOORDEN TOETS LES 4

'Everest' – Sangma Francis

	Vraag	Punten per vraag	Totaal
Begrijpend lezen	1, 2, 3, 4, 5	20	100
Woordenschat	6, 7, 8, 9, 10	20	100
Totaal			200

BL	1	C
	2	B
	3	A
	4	Ter beoordeling van de leerkracht. Bijvoorbeeld: Ze wilden het land en het weer in kaart brengen, kijken hoe het menselijk lichaam verandert en materialen testen.
	5	Ter beoordeling van de leerkracht. Bijvoorbeeld: <ul style="list-style-type: none"> - Uitrusting - Bergbeklimmen - Klisport - Kleding - Spullen /producten/materialen
WS	6	Ter beoordeling van de leerkracht.
	7	Ter beoordeling van de leerkracht.
	8	Ter beoordeling van de leerkracht.
	9	D
	10	B

Disclaimer

De inhoud van deze leerkrachthandleiding is het werk van Success for All - Nederland medewerkers van het GION, Rijksuniversiteit Groningen. De inhoud hiervan is vertrouwelijk en mag alleen gebruikt worden door scholen die toestemming hebben vanuit Success for All - Nederland om met het programma te werken.
